

Švédská vláda nerespektuje stanovisko soudu pro životní prostředí a schvaluje úložiště vyhořelého jaderného paliva.

27. ledna 2022

Dne 27. ledna 2022 přijala švédská vláda rozhodnutí schválit plánované úložiště vyhořelého jaderného paliva ve Forsmarku, aniž by jaderná energetika byla schopna prokázat, že měděné kanystry, které mají zaručit bezpečnost po dobu nejméně 100 000 let, budou fungovat tak, jak mají. Švédská nevládní organizace Úřad pro kontrolu odpadů (MKG), stejně jako členské organizace Švédská společnost pro ochranu přírody (SSNC), Švédští přátelé Země a místní organizace Oss in Östhammar Community rozhodnutí litují a považují ho za nezodpovědné. Nejistoty, na které se v souvislosti s nejdůležitější bariérou zvolené metody - měděným kanystrům - upozorňuje již desítky let, nebyly náležitě a seriózně zohledněny. To bude mít v budoucnu pravděpodobně za následek neúspěch jak z ekonomického, tak i praktického hlediska pro průmysl, když nejistoty již nebude možné popírat.

Švédská ministryně pro klima a životní prostředí Annika Strandhällová (sociální demokratka) 27. ledna 2022 oznámila, že vláda schválila žádost společnosti SKB (Nuclear Waste Company) z roku 2011 o licenci na vybudování úložiště vyhořelého jaderného paliva v jaderné elektrárně Forsmark, tj. udělila povolení podle zákona o životním prostředí a povolení podle zákona o jaderných činnostech. Pokračující právní proces spočívá v tom, že žádost podle zákona o životním prostředí musí být nyní dále zpracována soudem pro půdu a životní prostředí pro rozhodnutí o povolení s podmínkami. Současně musí Švédský úřad pro radiační bezpečnost (SSM) před vydáním povolení k zahájení výstavby úložiště přezkoumat novou bezpečnostní analýzu. Součástí systému úložiště vyhořelého jaderného paliva je také výstavba měděného zapouzdřovacího zařízení v návaznosti na mezisklad vyhořelého jaderného paliva Clab v jaderné elektrárně Oskarshamn.

Toto rozhodnutí znamená, že varování nezávislých a vysoce uznávaných výzkumníků v oblasti koroze a vlastního poradního vědeckého orgánu vlády, Švédské rady pro jaderný odpad, že je zapotřebí dalšího výzkumu, aby se zajistilo, že měděný kanystr bude fungovat, nevěřila vláda vážně. To znamená, že rozhodnutí vlády bylo učiněno navzdory nejistotám, které jsou tak velké, že k úniku radioaktivity, který ovlivní člověka a životní prostředí, může dojít již za dřívějších 1 000 let. Přitom úložiště jaderného paliva má izolovat odpad nejméně po dobu 100 000 let.

Ochranná kapacita měděného kanystru je nejdůležitějším rysem metody pro úložiště vyhořelého jaderného paliva, kterou zvolila jaderná energetika. Nejistotu, že měděný kanystr bude v plánovaném úložišti fungovat tak, jak je zamýšleno, Soudní dvůr pro zemi a životní prostředí nepřijal. Ve stanovisku pro vládu podle zákona o životním prostředí z ledna 2018 soud uvedl, že žádost nelze schválit, dokud se neprokáže, že řada degradačních procesů, které ovlivňují měděné kanystry, nepředstavuje problém pro dlouhodobou bezpečnost.

Dozorný orgán SSM od léta 2016 zastává názor, že úložiště má "předpoklady splnit" požadavky na dlouhodobou bezpečnost. Důvodem je skutečnost, že v systému úložiště se nacházejí také bariéry z hlíny a horniny, takže nezáleží na tom, jak přesně měděná kapsle v prostředí úložiště funguje. To také vysvětluje, proč se SSM tolik nezajímalo o sledování zpráv o výsledcích rozsáhlého korozního experimentu v laboratoři tvrdých hornin Äspö v rámci projektu LOT. Zásadní stanovisko regulátora SSM, že funkce měděného kanystru v úložišti vyhořelého jaderného paliva není pro dlouhodobou bezpečnost nezbytná, také znamená, že souhlas SSM s dodatkem, který na jaře 2019 předložila vládě společnost SKB, zabývající se problematikou kanystrů, není překvapivý. Ke schválení došlo i přesto, že SSM měl přístup k vlastním recenzním materiálům výzkumníků v oblasti koroze z KTH, kteří dodatek odmítli.

Švédská společnost pro ochranu přírody (SSNC) a švédská nevládní organizace Úřad pro přezkum jaderného odpadu (MKG) s podporou stanovisek nezávislých vědeckých odborníků předložených vládě mají za to, že společnost SKB, která se zabývá jaderným odpadem, žádné zásadní nové informace o korozních procesech do vládního přezkumu nedoplnila. Předložené doplňující informace byly pouze opakováním předchozích informací a stanovisek. Nebyly tedy splněny požadavky Pozemkového a ekologického soudu definované ve stanovisku pro vládu. To znamená, že vláda učinila především politické rozhodnutí bez ohledu na významné odborné nedostatky, což je znepokojivé. Bezpečnost měděného kanystru měla být pro vládu prioritní otázkou a nebyl důvod rozhodnutí urychlovat. Další provoz jaderných elektráren je závislý pouze na existenci průmyslového výzkumného plánu pro nakládání s radioaktivním odpadem. Jaderný průmysl se domnívá, že vyhořelé jaderné palivo může být bezpečně skladováno v meziskladu Clab po dobu sta let nebo i déle.

Švédská rada pro jaderný odpad ve svém stanovisku pro vládu z počátku prosince 2021 uvedla, že požadavky na pokračování výzkumu týkajícího se měděného kanystru v prostředí úložiště by měly být spojeny s rozhodnutím vlády o přípustnosti podle zákona o životním prostředí. Rada se domnívá, že je třeba provést nové experimenty ke studiu koroze mědi a procesů v litině v podmínkách úložiště. Ministryně pro klima a životní prostředí se při oznámení rozhodnutí vlády o návrhu rady nezmínila, ale obecněji uvedla, že další výzkum může probíhat i po tomto rozhodnutí. Jak lze takový výzkum seriózně provádět, když průmysl i dozorný orgán nemají o důležité otázky zájem, je zřejmý problém.

Annika Strandhällová se 30. listopadu 2021 ujala funkce nové ministryně pro klima a životní prostředí. Na konci srpna přijala vláda s bývalým ministrem životního prostředí a klimatu Perem Bolundem (Strana zelených) samostatné rozhodnutí o povolení zvýšení kapacity meziskladu vyhořelého jaderného paliva Clab v jaderné elektrárně Oskarshamn. Navzdory tomuto rozhodnutí, které zajistilo, že bude k dispozici dostatečná skladovací kapacita, aby nebyl ohrožen další provoz jaderné energetiky, přetrvával tlak na předchozí vládu, aby přijala rychlé rozhodnutí o úložišti jaderného paliva. Politická opozice hrozila návrhem na vyslovení nedůvěry Peru Bolundovi a nadále vyhrožovala Annice Strandhäll. To nemělo ovlivnit tak důležité rozhodnutí, jako je rozhodnutí o úložišti jaderného paliva, které ovlivní tolik budoucích generací. Úložiště jaderného paliva musí být bezpečné po dobu 100 000 let.

Vláda měla více přihlížet k nezávislé vědecké kritice a k důkazním požadavkům kodexu životního prostředí. Vzhledem k tomu, že věda nadále pracuje nezávisle na politických rozhodnutích, MKG a její členské organizace se domnívají, že je pravděpodobné, že projekt bude v budoucnu ještě zastaven. Riziko, že peníze potřebné na vybudování skutečně bezpečného úložiště budou promrhány na špatnou technologii, je evidentní.

Když se ukáže, že v projektu nelze pokračovat, je třeba se zaměřit jak na zkoumání alternativních materiálů pro kanystry, tak na rychlé prozkoumání možností použít místo toho metodu hlubinných vrtů s ukládáním vyhořelého jaderného paliva do hloubky 3 až 5 km. Tato metoda může být bezpečnější pro životní prostředí, přináší menší riziko narušení a může být také méně nákladná než skladování v ražených tunelech.

Zpravodajský článek ve švédštině na webových stránkách MKG s odkazy na dokumenty k rozhodnutí naleznete [zde](#).

Přeloženo pomocí deepl.com